Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Anden Afdeling)

26. januar 2017 *

»Beskyttelse af forbrugeres og arbejdstageres sikkerhed og sundhed — direktiv 2006/42/EF — sikkerhedsklausul — national foranstaltning vedrørende tilbagetrækning fra markedet og forbud mod markedsføring af en plæneklipper — krav til beskyttelsesforanstaltninger — på hinanden følgende versioner af en harmoniseret standard — retssikkerhed — Kommissionens afgørelse, der erklærer foranstaltningen berettiget — retlig fejl«

I sag T-474/15,

**Global Garden Products Italy SpA (GGP Italy)**, Castelfranco Veneto (Italien), ved advokaterne A. Villani, L. D'Amario og M. Caccialanza,

sagsøger,

mod

**Europa-Kommissionen** først ved G. Braga da Cruz og L. Cappelletti, derefter ved G. Braga da Cruz og C. Zadra, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

støttet af:

**Republikken Letland** ved I. Kalniņš og D. Pelše, som befuldmægtigede,

intervenient,

angående en påstand støttet på artikel 263 TEUF om annullation af Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2015/902 af 10. juni 2015 om en foranstaltning truffet af Letland i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/42/EF for at forbyde markedsføringen af en plæneklipper fremstillet af GGP Italy SpA (EUT 2015, L 147, s. 22),

har

RETTEN (Anden Afdeling)

sammensat af dommerne S. Gervasoni, som fungerende afdelingsformand, L. Madise (refererende dommer) og Z. Csehi,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 21. september 2016,

* Processprog: italiensk.

afsagt følgende

## Dom

### Tvistens baggrund

1 Bestemmelserne i artikel 11 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/42/EF af 17. maj 2006 om maskiner og om ændring af direktiv 95/16/EF (omarbejdning) (EUT 2006, L 157, s. 24) fastsætter en sikkerhedsklausul, hvorefter bl.a. en medlemsstat, der konstaterer, at en maskine, der er omfattet af dette direktiv, frembyder fare for personers sikkerhed og sundhed, skal træffe alle de nødvendige foranstaltninger for at forebygge skade og underrette Europa-Kommissionen herom, med henblik på at denne undersøger, om disse foranstaltninger er berettigede, og meddeler alle medlemsstaterne sin afgørelse herom.

2 Sagsøgeren, Global Garden Products Italy SpA (GGP Italy), fremstiller haveredskaber. Den har bl.a. fremstillet den elektriske plæneklipper benævnt »Stiga Collector 35 EL (C 350, 297352654/S13)« (herefter »den omhandlede plæneklipper«), som ifølge dens oplysninger er blevet eksporteret til flere medlemsstater, herunder Letland.

3 Ifølge den erklæring om EF-overensstemmelse med bestemmelserne i direktiv 2006/42 vedrørende den omhandlede plæneklipper, som sagsøgeren udstedte den 3. september 2012, har dette redskab været genstand for en positiv overensstemmelsesvurdering foretaget af det bemyndigede organ som omhandlet i direktivets artikel 14, TÜV Rheinland LGA Procucts GmbH. Dette organ henviste bl.a. til den harmoniserede standard fra Den Europæiske Komité for Elektroteknisk Standardisering (Cenelec) EN 60335-2-77:2006, med titlen: »Elektriske apparater til husholdningsbrug o.l. – Sikkerhed – Del 2-77: Særlige bestemmelser for netdrevne græsslåmaskiner betjent af gående personer (IEC 60355-2-77:1996 (ændret))«.

4 Den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 havde til formål at gøre det muligt for så vidt angik de apparater, den omfattede, og som var i overensstemmelse med den, at bekræfte en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der er nævnt i bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/37/EF af 22. juni 1998 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om maskiner (EFT 1998, L 207, s. 1), der er blevet erstattet af direktiv 2006/42. Under hensyn til forholdene i tvisten skal det præciseres, at punkt 1.3.8 i det nævnte bilag omfatter »Valg af beskyttelse mod risici i forbindelse med bevægelige dele« og indeholder bestemmelser om afskærmninger eller beskyttelsesanordninger, afhængigt af om apparaternes bevægelige dele er kraftoverførende eller, om de bidrager til arbejdet. Samme bilags punkt 1.4.1 omhandler de generelle krav til afskærmninger og beskyttelsesanordninger, der bl.a. »skal sikre en tilstrækkelig afstand til farestedet«. I denne henseende fastsatte den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 imidlertid ikke en præcis minimumsafstand mellem kanten af den bevægelige klippedel og bagvæggen af klippedelens rum (punkt 20.103.1.1).

5 I april 2013 fjernede Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (forbrugerbeskyttelsesinstitution, Letland), der er udpeget af Republikken Letland som den kompetente myndighed til at kontrollere markedet i henhold til artikel 4 i direktiv 2006/42, eksemplarer af den omhandlede plæneklipper hos en forhandler i Letland. Denne handling blev udført i forbindelse med en fælles aktion vedrørende kontrol af markedsførte plæneklippere påbegyndt i 2011 af Prosafe (Product Safety Forum of Europe), der er en organisation, der bl.a. omfatter nationale myndigheder såsom forbrugerbeskyttelsesinstitutionen.

6 Et af de fjernede eksemplarer af den omhandlede plæneklipper, fremstillet i 2013, blev kontrolleret af Slovenski institut za kakovost in meroslovje (slovensk institut for kvalitet og metrologi) i Ljubljana, der er et bemyndiget organ som omhandlet i artikel 14 i direktiv 2006/42. Det fremgår af kontrolrapporten, at kontrollen blev foretaget bl.a. med hensyn til kravene i det nævnte direktiv og bestemmelserne i Cenelecs harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010, der har samme genstand som den tidligere harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, anført ovenfor i præmis 3 og 4.

7 Det slovenske institut for kvalitet og metrologi anførte, at den omhandlede maskine ikke var i overensstemmelse med bestemmelserne i den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010 for så vidt angik afstanden mellem kanten af den bevægelige klippedel og bagvæggen af klippedelens rum. Denne afstand blev målt til 87 mm, mens punkt 20.107.1.1 i den nævnte standard bl.a. fastsætter en minimumsafstand på 120 mm. Instituttet konkluderede for så vidt angår denne konstatering, at bestemmelserne i punkt 1.3.8 og 1.4.1 i bilag I til direktiv 2006/42 ikke var overholdt. Disse punkter har samme genstand som punkterne med samme nummerering i bilag I til direktiv 98/37, der er anført ovenfor i præmis 4, og de har samme ordlyd, for så vidt angår kravet om, at afskærmning og beskyttelsesanordninger »skal sikre en tilstrækkelig afstand til farestedet«. Rapporten fra instituttet blev modtaget i forbrugerbeskyttelsesinstitutionen (herefter »de lettiske myndigheder«) den 9. oktober 2013.

8 Ved skrivelse af 3. december 2013 opfordrede de lettiske myndigheder distributøren i Letland af den omhandlede plæneklipper til frivilligt at tage skridt til at »forhindre, at en usikker plæneklipper blev forhandlet i landet«.

9 Ved skrivelse af 12. december 2013 meddelte de lettiske myndigheder ligeledes sagsøgeren resultatet af den kontrol, der var blevet foretaget af den omhandlede plæneklipper, og af uoverensstemmelsen for så vidt angik afstanden mellem kanten af den bevægelige klippedel og bagvæggen af klippedelens rum. De lettiske myndigheder anmodede om forklaringer på denne uoverensstemmelse, oplysning om, hvilke foranstaltninger sagsøgeren påtænkte at træffe, og oplysning om, hvorfor EF-overensstemmelseserklæringen henviste til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, der efter myndighedernes opfattelse var gældende indtil 2011, mens maskinen var blevet fremstillet i 2013. Rapporten fra det slovenske institut for kvalitet og metrologi var vedlagt skrivelsen.

10 I løbet af de drøftelser, som sagsøgeren efterfølgende har haft med de lettiske myndigheder, har denne gjort gældende, at den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010 først erstattede den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 endeligt den 1. september 2013, at den omhandlede plæneklipper ikke længere blev fremstillet efter den pågældende dato, og at den var i overensstemmelse med den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006. Sagsøgeren har medgivet, at referencerne i *Den Europæiske Unions Tidende* af 8. april 2011, hvor den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010 var blevet offentliggjort for første gang (EUT 2011, C 110, s. 52), for den erstattede harmoniserede standard og datoen for ophøret af formodningen om overensstemmelse, som denne standard indeholdt, var blevet udeladt i tabellen over titler og referencer for harmoniserede standarder. Sagsøgeren har imidlertid fremhævet, at tabellens kolonne vedrørende denne dato indeholder en anmærkning 1 med oplysning om, at »datoen for ophør af overensstemmelse [sædvanligvis vil] være datoen for tilbagetrækning (»dow«), der er fastsat af den europæiske standardiseringsorganisation«, og at »brugeres opmærksomhed henledes på, at dette i sjældne tilfælde ikke er tilfældet«. I denne henseende har sagsøgeren henvist til de oplysninger, der var indeholdt i selve den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010 og til dem, der fremgik af Den Europæiske Standardiseringsorganisations (CEN) website, hvorefter den nævnte dato for tilbagetrækning (dow) (herefter »datoen for tilbagetrækning«) i det foreliggende tilfælde var den 1. september 2013.

11 De lettiske myndigheder har under henvisning til direktiv 2006/42 påpeget, at artikel 5 fastsætter, at fabrikanten af en maskine eller dennes repræsentant inden datoen for markedsføring skal sikre sig, at den pågældende maskine opfylder de relevante væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der fremgår af direktivet. De har mindet om, at dette i henhold til samme direktivs artikel 7 kan gøres ved en

erklæring om overensstemmelse med en harmoniseret standard, der er offentliggjort i EU-Tidende, og som er relevant for den pågældende maskine, hvilken erklæring medfører en formodning om overensstemmelse med de nævnte krav. I modsat fald bør den berørte på anden måde godtgøre, at disse krav er blevet overholdt i et omfang, der mindst svarer til det, der følger af overholdelsen af den harmoniserede standard. De lettiske myndigheder har tilføjet, at henset til, at den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010 blev offentliggjort i EU-Tidende den 8. april 2011, var den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 ikke længere gældende i årene 2012 og 2013, henholdsvis året for EF-overensstemmelseserklæringen af den omhandlede plæneklipper og året for fabrikation af det kontrollerede eksemplar, og at overensstemmelse med denne ikke længere medførte en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav. Den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010 stillede ganske vist større krav end den foregående, men den repræsenterede »det aktuelle teknologiske niveau« på området. Kontrolrapporten fra det slovenske institut for kvalitet og metrologi viste desuden, at den omhandlede plæneklipper ikke udviste en grad af sikkerhed, der i det mindste svarede til den, der følger af overholdelsen af den gældende harmoniserede standard. De lettiske myndigheder meddelte den 19. marts 2014, at de ville forbyde salget af plæneklipperen.

12 I maj 2014 blev en meddelelse vedrørende den omhandlede plæneklipper offentliggjort i RAPEX (fællesskabssystemet for hurtig udveksling af oplysninger om farlige nonfoodprodukter). Dette system, der er fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/95/EF af 3. december 2001 om produktsikkerhed i almindelighed (EFT 2002, L 11, s. 4), knytter Kommissionen til medlemsstaternes forbrugerbeskyttelsesmyndigheder og til de øvrige parter i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde. Systemet gør det muligt for Kommissionen hver uge at fastlægge og offentliggøre en liste over produkter, der udgør en alvorlig risiko for forbrugernes sikkerhed og sundhed, efter underretning herom fra de nationale myndigheder.

13 Meddelelsen til RAPEX om den omhandlede plæneklipper angiver imidlertid »andet risikoniveau« og ikke »alvorlig risiko« som for de andre produkter, der er nævnt i den ugentlige liste. Den identificerede risiko består i fare for snitsår, og det anføres, at »knivbladene ikke er tilstrækkeligt beskyttet«, at »en person som følge deraf kan blive snittet i fødder eller hænder i forbindelse med brug eller vedligeholdelse«, og at »produktet ikke overholder kravene i maskindirektivet og den relevante harmoniserede standard EN 60335-2-77«. Det tilføjes, at frivillige foranstaltninger med henblik på tilbagetrækning fra markedet er blevet truffet.

14 Det skal præciseres, at tilbagetrækning i henhold til artikel 2 i direktiv 2001/95 defineres som enhver foranstaltning med henblik på at forhindre, at et farligt produkt distribueres, udstilles og tilbydes forbrugeren, og at den adskiller sig fra tilbagekaldelse, der defineres som enhver foranstaltning med henblik på returnering af et farligt produkt, som producenten eller distributøren tidligere har leveret eller stillet til rådighed for forbrugeren.

15 Ved skrivelse af 11. juni 2014 oplyste distributøren af den omhandlede plæneklipper i Letland de lettiske myndigheder om, at maskinen var blevet trukket tilbage fra markedet. Desuden bekræftede sagsøgeren i en skrivelse af 28. august 2014, at denne med henblik på at fjerne meddelelsen om produktet i RAPEX, der kunne give sagsøgeren et dårligt ry, trak den omhandlede plæneklipper tilbage fra det lettiske marked, og oplyste, at plæneklipperen siden den 1. september 2013 ikke længere blev produceret eller markedsført i hele Den Europæiske Union.

16 Den 1. juli 2014 gav de lettiske myndigheder i henhold til artikel 11, stk. 2, i direktiv 2006/42 Kommissionen underretning om en frivillig foranstaltning med henblik på, at den omhandlede plæneklipper blev trukket tilbage fra markedet og ikke stillet til rådighed for markedet. Bestemmelserne i denne artikel om sikkerhedsklausulen fastsætter:

»1. Konstaterer en medlemsstat, at en maskine, der er omfattet af dette direktiv og er forsynet med CE-mærkning og ledsaget af EF-overensstemmelseserklæringen, og som anvendes i overensstemmelse med dens bestemmelse eller under forhold, der med rimelighed kan forudses, kan frembyde fare for personers sikkerhed og sundhed […], træffer den alle nødvendige foranstaltninger for at trække den pågældende maskine tilbage fra markedet, forbyde markedsføring og/eller levering til brug af sådant maskineri eller indskrænke dens frie bevægelighed.

2. Medlemsstaten underretter straks Kommissionen og de øvrige medlemsstater om denne foranstaltning og anfører grundene til beslutningen, herunder navnlig om den manglende overensstemmelse skyldes:

a) manglende opfyldelse af de [relevante, væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der er nævnt i bilag I]

[…]

3. Kommissionen holder hurtigst muligt samråd med de berørte parter.

Kommissionen konstaterer efter dette samråd, om de foranstaltninger, medlemsstaten har truffet, er berettigede, og meddeler den medlemsstat, som tog initiativet, de øvrige medlemsstater samt fabrikanten eller dennes repræsentant sin afgørelse.

[…]

5. Hvis en maskine ikke er i overensstemmelse med sikkerhedskravene og er forsynet med CE-mærkningen, træffer den kompetente medlemsstat de fornødne foranstaltninger over for den, der har anbragt mærkningen, og underretter Kommissionen. Kommissionen underretter de øvrige medlemsstater.

6. Kommissionen sørger for, at medlemsstaterne holdes underrettet om denne procedures forløb og resultater.«

17 Underretningsformularen fra de lettiske myndigheder oplyser, at de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der fremgår af punkt 1.3.8 og 1.4.1 i bilag I til direktiv 2006/42 vedrørende afskærmning og beskyttelsesanordninger for bevægelige dele, og hvis indhold er anført i præmis 4 og 7 ovenfor, ikke er overholdt. I formularen præciseres det, at der er blevet foretaget en test med hensyn til bestemmelserne i den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010, og at det i den forbindelse blev konstateret, at afstanden mellem kanten af den bevægelige klippedel og bagvæggen af klippedelens rum ikke var tilstrækkelig, hvilket har betydning for den omhandlede plæneklippers normale funktion. Af formularen fremgår det endvidere, at distributøren har truffet frivillige foranstaltninger med henblik på tilbagetrækning fra markedet og undladelse af markedsføring, og at fabrikanten er blevet informeret herom ved skrivelse af 12. december 2013. Kontrolrapporten fra det slovenske institut for kvalitet og metrologi, der er nævnt ovenfor i præmis 7, var vedlagt formularen.

18 Ved skrivelse af 24. september 2014 opfordrede Kommissionen i henhold til artikel 11, stk. 3, i direktiv 2006/42 og under henvisning til et forbud mod markedsføring sagsøgeren til at fremsætte sine bemærkninger til underretningen fra de lettiske myndigheder, herunder bemærkninger til den

manglende overensstemmelse med standarden EN 60335-2-77:2010 som anført i kontrolrapporten fra det slovenske institut for kvalitet og metrologi. I denne skrivelse opfordrede Kommissionen sagsøgeren til at mødes med dennes interne tjenester.

19 Ved skrivelse af 4. oktober 2014 svarede sagsøgeren Kommissionen, at den omhandlede plæneklipper siden den 1. september 2013 ikke længere blev fabrikeret og markedsført, og at produktet i særdeleshed var blevet trukket tilbage fra distributører og forhandlere i Letland. Sagsøgeren tilføjede, at den omhandlede plæneklipper ifølge denne opfyldte kravene i det »maskindirektiv«, der var gældende på tidspunktet for produktionen og markedsføringen af plæneklipperen.

20 Det er på det grundlag, at Kommissionen den 10. juni 2015 vedtog gennemførelsesafgørelse (EU) 2015/902 om en foranstaltning truffet af Letland i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/42/EF for at forbyde markedsføringen af en plæneklipper fremstillet af GGP Italy SpA (EUT 2015, L 147, s. 22) (herefter »den anfægtede afgørelse«).

21 Kommissionen lagde i den anfægtede afgørelse bl.a. vægt på underretningen fra de lettiske myndigheder og oplyste, at disse havde truffet en foranstaltning med henblik på at forbyde markedsføring af den omhandlede plæneklipper, at denne var forsynet med CE-mærkning i overensstemmelse med direktiv 2006/42, at den til trods herfor ifølge sagen ikke opfyldte de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i bilag I til det nævnte direktiv, punkt 1.3.8 og 1.4.1, »idet afstanden mellem bageste del af maskinens skjold og knivens ende under rotation er for lille, hvilket fører til manglende sikkerhed ved brug af maskinen«, at fabrikanten havde henvist til en frivillig tilbagetrækning fra det lettiske marked, og at den trufne nationale foranstaltning skulle betragtes som berettiget. Den anfægtede afgørelse var rettet til medlemsstaterne.

22 I juli 2015 bekendtgjorde de svenske myndigheder under henvisning til den anfægtede afgørelse, at den omhandlede plæneklipper hverken måtte sælges eller bruges.

## Retsforhandlinger og parternes påstande

23 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 17. august 2015 har sagsøgeren anlagt nærværende søgsmål.

24 Ved særskilt dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 16. oktober 2015 indgav sagsøgeren ligeledes en begæring om foreløbige forholdsregler med henblik på at opnå en udsættelse af gennemførelsen af den anfægtede afgørelse og vedtagelse af enhver anden foranstaltning, der måtte være nødvendig. Ved kendelse af 10. december 2015, GGP Italy mod Kommissionen (sag T-474/15, EU:T:2015:958), bestemte Rettens præsident, at begæringen ikke skulle tages til følge, og at afgørelsen om sagens omkostninger skulle udsættes.

25 Ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor den 16. november 2015 har Republikken Letland fremsat begæring om at måtte intervenere i sagen til støtte for Kommissionens påstande. Ved kendelse af 16. december 2015 har formanden for Rettens Anden Afdeling tilladt denne intervention.

26 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling.

27 Parterne afgav indlæg og besvarede Rettens mundtlige spørgsmål under retsmødet den 21. september 2016.

28 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede afgørelse annulleres.

— Der træffes enhver anden foranstaltning, der findes nødvendig.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

29 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

30 Republikken Letland har nedlagt påstand om, at Kommissionen frifindes.

## Retlige bemærkninger

### *Antagelse til realitetsbehandling af påstanden om, at Retten træffer »enhver anden foranstaltning, der findes nødvendig«*

31 Det fremgår af artikel 21 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, der i henhold til den nævnte statuts artikel 53 og artikel 76 i Rettens procesreglement finder anvendelse ved Retten, at stævningen klart og præcist skal angive søgsmålets genstand, påstandene og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene, således at sagsøgte kan tilrettelægge sit forsvar, og Retten kan udøve sin kontrol. Det følger heraf, at stævningens påstande skal formuleres præcist og utvetydigt for at undgå, at retten træffer afgørelse ultra petita eller undlader at træffe afgørelse om et klagepunkt (jf. i denne retning dom af 14.12.1962, Meroni mod Den Høje Myndighed, 46/59 og 47/59, EU:C:1962:44, s. 801, af 10.5.2012, Kommissionen mod Estland, C-39/10, EU:C:2012:282, præmis 24, og kendelse af 13.4.2011, Planet mod Kommissionen, T-320/09, EU:T:2011:172, præmis 22).

32 I det foreliggende tilfælde opfylder den af sagsøgeren nedlagte påstand om, at Retten skal træffe »enhver anden foranstaltning, der findes nødvendig«, åbenbart ikke de betingelser, der er anført i foranstående præmis. Påstanden må derfor afvises.

### *Realiteten*

33 Sagsøgeren har fremsat to anbringender til støtte for annullationssøgsmålet. Dels er artikel 20 i direktiv 2006/42 i det væsentlige blevet tilsidesat, for så vidt som Kommissionen har vedtaget den anfægtede afgørelse efter en procedure, der var ulovlig med hensyn til bestemmelserne i denne artikel, der har til formål at sikre de berørtes ret til forsvar. Dels er samme direktivs artikel 5, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7 og 11, der indeholder bestemmelser, der har til formål at gøre det muligt for fabrikanter af maskiner at godtgøre, at deres produkter opfylder de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav og direktivets øvrige bestemmelser, og at de derfor kan markedsføre dem frit i EU, samt gøre det muligt for de offentlige myndigheder under visse betingelser at træffe beskyttelsesforanstaltninger, ligeledes blevet tilsidesat.

### *Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 20 i direktiv 2006/42*

34 Artikel 20 i direktiv 2006/42 bestemmer følgende:

»Enhver afgørelse, der træffes i medfør af dette direktiv, og som medfører, at markedsføring og/eller levering til brug af en maskine, der er omfattet af direktivet, begrænses, skal nøje begrundes. Afgørelsen meddeles så hurtigt som muligt den berørte part med angivelse af de i den pågældende medlemsstat eksisterende klagemuligheder og fristerne for anvendelsen af disse.«

35 I denne henseende har sagsøgeren gjort gældende, at denne ikke modtog nogen meddelelse om den afgørelse, der blev truffet af de lettiske myndigheder om tilbagetrækning fra markedet og forbud mod markedsføring af den omhandlede plæneklipper, på grundlag af hvilken Kommissionen har vedtaget den anfægtede afgørelse. Den lettiske regerings interventionsindlæg indikerer i øvrigt, at der ikke var truffet nogen endelig bindende afgørelse, inden Kommissionen modtog en klage. Denne havde derfor bekræftet en ikke-eksisterende afgørelse, og den anfægtede afgørelse var derfor også på det grundlag ulovlig. Følgelig er ingen af bestemmelserne i artikel 20 i direktiv 2006/42 blevet overholdt. Navnlig er klageadgangen i Letland ikke blevet oplyst og heller ikke mulig at gennemføre, henset til det ovenstående. Kommissionen har ved blot at gennemse den formular, som de lettiske myndigheder har sendt til den – hvilket fremgår af forsvarsskriftet – begrænset sig til en rent formel kontrol af den angivelige meddelelse fra disse myndigheder til distributøren i Letland og producenten vedrørende de foranstaltninger, der var truffet med hensyn til den omhandlede plæneklipper. Oplysningerne i denne formular er faktisk tvetydige, unøjagtige eller modstridende i forhold til de oplysninger, som den lettiske regering har anført i sit interventionsindlæg, navnlig for så vidt angår den foranstaltning, der blev truffet i forhold til distributøren, og meddelelsen til producenten, og svarer desuden ikke, for så vidt angår dennes art, til det, som Kommissionen har anført i den anfægtede afgørelse. Den anfægtede afgørelse omhandler nemlig alene et forbud mod markedsføring og ikke en tilbagetrækning fra markedet, således som det imidlertid er udtrykt i formularen.

36 Ifølge Kommissionen vedrører anbringendet ikke den anfægtede afgørelse, men den foranstaltning, der blev vedtaget af de lettiske myndigheder. Det bør ikke antages til realitetsbehandling. Subsidiært har Kommissionen anført, at den ikke i forbindelse med anvendelsen af artikel 11 i direktiv 2006/42 om sikkerhedsklausulen, der udløses på initiativ fra en medlemsstat, er forpligtet til at kontrollere alle aspekter af lovligheden af de nationale foranstaltninger, hvilket påhviler de nationale domstole, men til at kontrollere, om disse foranstaltninger materielt er berettigede. Kommissionen har i denne henseende henvist til dom af 15. juli 2015, CSF mod Kommissionen (T-337/13, EU:T:2015:502, præmis 100). Kommissionen har tilføjet, at sagsøgeren ikke, da Kommissionen anmodede om det, anførte processuelle problemer med de nationale myndigheder. Hvis den anfægtede afgørelse alene indeholder et forbud mod markedsføring og ikke en tilbagetrækning fra markedet, er det fordi sagsøgeren selv har truffet foranstaltninger med henblik på tilbagetrækning fra markedet som meddelt de lettiske myndigheder den 28. august 2014, og fordi afgørelsen har til formål at forbyde en eventuel ny markedsføring af den omhandlede maskine i en hvilken som helst af EU's medlemsstater.

37 Den lettiske regering har på sin side gjort gældende, at de lettiske myndigheder har efterkommet den nationale procedure, og at de ved skrivelse af 19. marts 2014, nævnt ovenfor i præmis 11, begrundede deres holdning og meddelte en restriktiv foranstaltning. De traf imidlertid ikke en endelig foranstaltning, der kunne gøres til genstand for intern klage, idet de afventede Kommissionens bekræftelse eller ej af deres holdning i forbindelse med anvendelsen af artikel 11 i direktiv 2006/42.

38 Det må for det første medgives, at nærværende anbringende, i modsætning til hvad Kommissionen principalt har gjort gældende, er rettet mod den anfægtede afgørelse og ikke mod den foranstaltning, der er truffet af de lettiske myndigheder, selv om det støtter sig på kritikken af disses adfærd. Det er fremsat som et anbringende mod den anfægtede afgørelse og består i at bebrejde Kommissionen, at den har tilsidesat artikel 20 i direktiv 2006/42 ved at erklære en national foranstaltning berettiget, der selv er vedtaget i strid med denne bestemmelse. Nærværende anbringende kan derfor antages til realitetsbehandling og skal ikke uden videre anses for virkningsløst, således som anført af Kommissionen i retsmødet.

39 For så vidt angår realiteten bemærkes, at det ikke påhviler Kommissionen, således som dette allerede blev fastslået i dom af 15. juli 2015, CSF mod Kommissionen (T-337/13, EU:T:2015:502, præmis 100), nævnt af Kommissionen, i forbindelse med vedtagelsen af en afgørelse som den anfægtede afgørelse, der er vedtaget på grundlag af artikel 11, stk. 3, i direktiv 2006/42, at kontrollere alle aspekter af lovligheden af de nationale foranstaltninger, der fører til udløsning af sikkerhedsklausulen i den nævnte artikel. I denne henseende nævnes udtrykkeligt i direktivets artikel 20, som sagsøgeren hævder er

blevet tilsidesat, »de i den pågældende medlemsstat eksisterende klagemuligheder«, hvilket indikerer dels, at denne bestemmelse omhandler de nationale foranstaltninger, der er truffet på grundlag af direktivet, dels, at efterprøvelsen af disse påhviler de nationale domstole. Denne artikel skaber således ingen forpligtelser for Kommissionen.

40 I forbindelse med gennemførelsen af artikel 11, stk. 3, i direktiv 2006/42 er Kommissionens rolle først og fremmest at undersøge, om de nødvendige foranstaltninger, hvorom en medlemsstat giver underretning, er berettigede ud fra et retligt og faktuelt synspunkt med henblik på at undgå, at en maskine, som anført i samme artikels stk. 1, frembyder fare for personers sikkerhed og sundhed eller i givet fald for husdyrs eller ejendoms sikkerhed eller miljøet (dom af 15.7.2015, CSF mod Kommissionen, T-337/13, EU:T:2015:502, præmis 101). Til besvarelse af et argument, der blev fremsat af sagsøgeren under retsmødet, skal det påpeges, at analysen i den ovenfor nævnte dom i forbindelse med et anbringende om, at de nationale myndigheder havde krænket ligebehandlingsprincippet, er ligeså relevant i nærværende sag, hvor det er anført, at de nationale myndigheder har tilsidesat en bestemmelse i et direktiv. De to sager drejer sig nemlig om, hvorvidt de nationale myndigheder har tilsidesat principper eller EU-retlige regler, som de nationale domstole skal efterprøve overholdelsen af.

41 Derfor kan sagsøgerens argumenter om, at Kommissionen har tilsidesat artikel 20 i direktiv 2006/42 ved at godkende en national foranstaltning, der selv er vedtaget i strid med denne bestemmelse, ikke tages til følge.

42 Til besvarelse af sagsøgerens argument om, at de beviser, som den lettiske regering har fremlagt under sagen, hvorefter Kommissionen i det væsentlige heller ikke uden at tilsidesætte artikel 20 i direktiv 2006/42 kunne godkende en ikke-bindende, dvs. ikke-eksisterende, national afgørelse, skal det præciseres, at der ikke er noget til hinder for, at de »nødvendige foranstaltninger«, som en medlemsstat skal træffe og underrette Kommissionen om i henhold til sikkerhedsklausulen i dette direktivs artikel 11, tager form af foranstaltninger, som ikke træffes ensidigt, eller foranstaltninger, der ikke er direkte bindende. Hvis sådanne foranstaltninger ikke faldt inden for anvendelsesområdet for den nævnte sikkerhedsklausul, ville dens rækkevidde desuden kunne reduceres væsentligt, idet hverken Kommissionen eller andre medlemsstater end den, der har afsløret en risiko ved en maskine, ville blive oplyst om denne, idet fabrikanten af denne maskine, dennes repræsentant eller distributørerne ville have truffet frivillige foranstaltninger eller af sig selv have efterkommet ikke-bindende foranstaltninger. Således udgør en underretning som i det foreliggende tilfælde om den omstændighed, at distributøren efter de nationale myndigheders henvendelse har truffet frivillige foranstaltninger med henblik på tilbagetrækning fra markedet og ikke-markedsføring, en underretning om en nødvendig foranstaltning, der kan give anledning til, at Kommissionen træffer en afgørelse på grundlag af artikel 11, stk. 3, i direktiv 2006/42.

43 Det følger af det ovenstående, at anbringendet om, at Kommissionen har tilsidesat artikel 20 i direktiv 2006/42 må forkastes som ugrundet.

### *Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 5, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7 og artikel 11 i direktiv 2006/42*

44 Blandt de bestemmelser i direktiv 2006/42, som sagsøgeren har påberåbt sig, fastsætter artikel 5, stk. 1, at fabrikanten eller dennes repræsentant inden markedsføring eller levering af en maskine til brug bl.a. skal kontrollere, at den opfylder de relevante væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der fremgår af bilag I til det nævnte direktiv, at de skal anvende de relevante procedurer for overensstemmelsesvurdering, at de skal afgive en EF-overensstemmelseserklæring, og at de skal påføre maskinen en CE-mærkning. Artikel 6, stk. 1, bestemmer, at medlemsstaterne ikke må forbyde, begrænse eller hindre markedsføring eller levering til brug af en maskine, der opfylder direktivets bestemmelser. Artikel 7 fastsætter bl.a., at medlemsstaterne skal gå ud fra, at maskiner, der er forsynet

med CE-mærkning, og som ledsages af en EF-overensstemmelseserklæring, opfylder direktivets bestemmelser, og at en maskine, der er fremstillet i overensstemmelse med en harmoniseret standard, hvis reference er blevet offentliggjort af Kommissionen i EU-Tidende, formodes at være i overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der er omfattet af denne harmoniserede standard. Det bemærkes, at en harmoniseret standard i sig selv defineres i artikel 2 som en »teknisk specifikation, som er frivillig, og som er vedtaget af en standardiseringsorganisation, dvs. Den Europæiske Standardiseringsorganisation (CEN), Den Europæiske Komité for Elektronisk Standardisering (Cenelec) eller Det Europæiske Standardiseringsinstitut for Telekommunikation (ETSI), i henhold til mandat afgivet af Kommissionen i overensstemmelse med procedurerne fastlagt i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/34/EF af 22. juni 1998 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester« [(EFT 1998, L 204, s. 37)]. Sluttelig definerer artikel 11 i direktiv 2006/42, der er gengivet delvist ovenfor i præmis 16, betingelserne for gennemførelse af sikkerhedsklausulen.

45 Sagsøgeren finder i det væsentlige, at det udgjorde en tilsidesættelse af de ovennævnte bestemmelser, da Kommissionen efter de lettiske myndigheders afslag ikke godkendte, at den omhandlede plæneklipper kunne anses for at opfylde de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 med henblik på markedsføring eller levering til brug inden den 1. september 2013, idet den var i overensstemmelse med den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006.

46 For så vidt angår spørgsmålet om den tidsmæssige anvendelse af forskellige relevante tekster, der har betydning for undersøgelsen af det foreliggende anbringende og parternes argumenter herfor, skal følgende oplysninger fremhæves:

— fra 1993: anvendelse af det første »maskindirektiv« og ændringerne dertil, som i konsolideret form har givet anledning til direktiv 98/37

— 9. juni 2006: offentliggørelse i EU-Tidende af direktiv 2006/42

— 6. november 2007: første offentliggørelse i EU-Tidende af den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006

— 28. marts 2009: sidste offentliggørelse i EU-Tidende af den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006

— 29. december 2009: ophævelse af direktiv 98/37 og datoen for virkning af gennemførelsesforanstaltningerne for direktiv 2006/42

— 8. april 2011: første offentliggørelse i EU-Tidende af den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010

— 3. september 2012: EF-overensstemmelseserklæring af den omhandlede plæneklipper under henvisning til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006

— 1. september 2013: den af Cenelec fastsatte dato for tilbagetrækning af den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006.

47 Kommissionen har under retsmødet indledningsvis anført, at sagsøgerens anbringende er irrelevant. Den anfægtede afgørelse forbød nemlig enhver markedsføring for fremtiden af den omhandlede plæneklipper i hele EU, og det ligger fast, at redskabet i juni 2015, der var datoen for vedtagelse af den anfægtede afgørelse, ikke var i overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42, uafhængigt af spørgsmålet, om plæneklipperen indtil den 31. august 2013 kunne være omfattet af en formodning om overensstemmelse med disse krav, idet den overholdt den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006.

48 Sagsøgeren har på sin side anført, at referencen i den standard, der har erstattet den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, for »netdrevne græsslåmaskiner betjent af gående personer«, dvs. den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010, blev offentliggjort i EU-Tidende den 8. april 2011, uden at Kommissionen udtrykkeligt i den relevante kolonne i tabellen over titler og referencer for harmoniserede standarder, der er omfattet af denne offentliggørelse, har oplyst datoen for ophøret af den formodning om overensstemmelse, som den erstattede standard gav. På det grundlag bør der henvises til anmærkning 1 til denne kolonne, hvorefter »[d]atoen for ophør af overensstemmelse [sædvanligvis vil] være datoen for tilbagetrækning (»dow«), der er fastsat af den europæiske standardiseringsorganisation«, og at »brugeres opmærksomhed henledes på, at dette i sjældne tilfælde ikke er tilfældet«. Datoen for tilbagetrækning af den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 er, således som den fremgår af flere dokumenter fra standardiseringsorganisationen og af selve standarden EN 60335-2-77:2010, den 1. september 2013.

49 Sagsøgeren har tilføjet, at de to versioner af den harmoniserede standard EN 60335-2-77, den fra 2006 og den fra 2010, i perioden fra den 8. april 2011 til den 31. august 2013 gjorde det muligt, at de maskiner, de omfattede, rådede over en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der fremgår af direktiv 2006/42. En sådan overgangsperiode, der i øvrigt svarer til den periode, hvor de nationale standarder, der ikke er forenelige med den nye version af den harmoniserede standard, kan opretholdes, er nødvendig for at producenterne af maskiner har tid til at tilpasse deres produkter og i givet fald deres processer og produktionsredskaber til bestemmelserne i den nye version af den harmoniserede standard og tid til at afhænde de maskiner, der overholder bestemmelserne i den erstattede standard. Det ville være usandsynligt at antage, at de maskiner, der er produceret under hensyn til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, fra den 8. april 2011, der er datoen for offentliggørelse af den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010, fra den ene dag til den anden ikke længere ville kunne produceres og markedsføres, og at der skulle produceres og markedsføres produkter i overensstemmelse med en standard, der få dage forinden ikke officielt var en harmoniseret standard.

50 Sagsøgeren har medgivet, at datoen for ophøret af formodningen om overensstemmelse i henhold til den tidligere version af den harmoniserede standard undtagelsesvis af Kommissionen kan fastsættes til en tidligere eller senere dato end datoen for tilbagetrækningen, men i et sådant tilfælde skal Kommissionen netop angive dette i den relevante kolonne i forbindelse med offentliggørelsen i EU-Tidende af den nye version af den harmoniserede standard, hvilket ikke er sket i det foreliggende tilfælde.

51 Sagsøgeren har til støtte for sin argumentation bl.a. fremført to offentlige dokumenter fra Kommissionen, nemlig »Retningslinjer for anvendelse af direktiv 2006/42/EF om maskiner – anden udgave, juni 2010« (§ 161 med overskriften »Teknologisk niveau«) og »Blå retningslinjer for gennemførelse af EU-reglerne om produkter – 2014« (punkt 4.1.2.6 med overskriften »Revision af de harmoniserede standarder«).

52 For så vidt som Kommissionens argumentation indebærer, at der fra den 29. december 2009 til den 8. april 2011 ikke har været nogen harmoniseret standard, der tillagde »netdrevne græsslåmaskiner betjent af gående personer« en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42, har sagsøgeren påpeget, at producenterne af sådanne maskiner ikke havde andet valg end at fortsætte med at henvise til den senest offentliggjorte harmoniserede standard, nemlig standard EN 60335-2-77:2006 for at godtgøre opfyldelse af kravene deri, så meget desto mere som denne standard var blevet gennemført i de nationale retsordener, herunder i den italienske retsorden, som sagsøgeren henhører under, og de nationale gennemførelsesstandarder kunne forblive gyldige indtil datoen for tilbagetrækningen, som ville være angivet i den nye harmoniserede standard. For perioden efter den 8. april 2011 og indtil datoen for tilbagetrækningen viser opretholdelsen af de nationale gennemførelsesstandarder til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, at det endnu var muligt at henvise til dennes bestemmelser, selv om producenterne ligeledes kunne henvise til den nye harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010.

53 Kommissionen har på sin side, støttet af den lettiske regering, i det omfang anbringendet behandles, modsagt sagsøgerens argumenter. Kommissionen har gjort gældende, at direktiv 2006/42 har erstattet direktiv 98/37, og at medlemsstaterne i henhold til artikel 26 i direktiv 2006/42 skal anvende dets bestemmelser fra den 29. december 2009, der er datoen for ophævelsen af direktiv 98/37. Den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 blev udarbejdet alene med det formål at indføre en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 98/37. Standarden ville aldrig have gjort det muligt at skabe en sådan formodning i forhold til de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i henhold til direktiv 2006/42. Dette forklarer, hvorfor de offentliggørelser i EU-Tidende, der nævner den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010, og som alle vedrører de harmoniserede standarder i henhold til direktiv 2006/42, navnlig offentliggørelsen den 8. april 2011, der for første gang nævner denne standard, ikke indeholder nogen angivelse af den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 i kolonnerne vedrørende de erstattede standarder. Derfor har den anmærkning 1 i den anden kolonne vedrørende datoen for ophøret af formodningen om overensstemmelse med den erstattede standard, som sagsøgeren har påberåbt sig til støtte for, at denne kunne henvise til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 indtil datoen for dennes tilbagetrækning, ingen relevans i det foreliggende tilfælde. Generelt har de oplysninger, som standardiseringsorganisationer giver vedrørende datoen for tilbagetrækning, ingen rækkevidde i forhold til afgørelsen af, om overholdelsen af en harmoniseret standard kan indebære en formodning om overensstemmelse med de relevante væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, så længe Kommissionen ikke har oplyst disse datoer i offentliggørelserne af de harmoniserede standarder.

54 Kommissionen har anført, at fabrikanterne af »netdrevne græsslåmaskiner betjent af gående personer« således har kendt tre forskellige perioder for så vidt angår beviset for deres produkters overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i de på hinanden følgende relevante direktiver. Indtil den 28. december 2009, der er den sidste dag for anvendelse af direktiv 98/37, kunne de henvise til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 for at drage fordel af en formodning om, at deres produkter var i overensstemmelse med dette direktivs væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav. Fra den 29. december 2009 til den 8. april 2011 burde fabrikanterne, henset til, at direktiv 2006/42 havde erstattet direktiv 98/37, og at der imidlertid endnu ikke i EU-Tidende var blevet offentliggjort nogen harmoniseret standard i henhold til direktiv 2006/42 gældende for »netdrevne græsslåmaskiner betjent af gående personer«, have godtgjort overensstemmelsen af deres maskiner med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 på enhver anden måde end ved henvisning til en harmoniseret standard, herunder ved henvisning i produktets tekniske dossier til andre standarder og tekniske specifikationer, f.eks. de nationale regler, ikke-harmoniserede europæiske eller internationale standarder eller fabrikantens egne tekniske specifikationer. Endelig kunne fabrikanterne efter den 8. april 2011 drage fordel af en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 ved at henvise til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010. I den EF-overensstemmelseserklæring, der ledsagede den omhandlede plæneklipper, og som var udformet i 2012, var det således ikke muligt at henvise til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 med henblik på at bekræfte en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, der er fastsat i direktiv 2006/42. Ligeledes kunne eksemplarer, der var produceret i 2013 i overensstemmelse med denne standard, ikke være omfattet af en sådan formodning.

55 Det af Kommissionen under retsmødet fremsatte argument undersøges indledningsvis, hvorefter sagsøgerens andet annullationsanbringende er irrelevant, fordi den anfægtede afgørelse forbød enhver ny markedsføring af den omhandlede plæneklipper regnet fra offentliggørelsen i juni 2015, som er en periode, der ligger efter den, der er omfattet af det nævnte anbringende, og som vedrører en andel af årene 2012 og 2013.

56 Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

57 Det anbringende, der undersøges, er nemlig rettet mod en afgørelse, der bekræftede de nationale myndigheders vurdering med hensyn til en maskine, der var blevet markedsført i 2012 og i 2013 inden den 1. september, hvorefter denne maskine ikke overholdt de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42, henset til, at den ikke overholdt den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010, mens fabrikanten påberåbte sig en formodning om overensstemmelse med disse krav på grundlag af en overensstemmelse med standard EN 60335-2-77:2006. Følgelig kan det anbringende, der undersøges, og som har til formål at anfægte denne vurdering, ikke være irrelevant, såfremt det er begrundet. Det kan desuden tilføjes, at sagsøgeren har haft og fortsat har en søgsmålsinteresse i forhold til den anfægtede afgørelse, selv om sagsøgeren bekræftede tilbagetrækningen fra markedet og frivilligt undlod at markedsføre den omhandlede plæneklipper, for så vidt som den anfægtede vurdering bestemt medfører skade på omdømmet, henset til bl.a. anseelsen af den omhandlede plæneklippers varemærke, og idet den har medført, at de svenske myndigheder har oplyst, at den pågældende maskine ikke længere bør anvendes. Sagsøgerens søgsmålsinteresse foreligger ligeledes, i det omfang en eventuel annullation af den anfægtede afgørelse gør det muligt at forhindre, at den ulovlighed, hvormed den anfægtede afgørelse påstås behæftet, gentages (jf. i denne retning og analogt dom af 19.9.1985, Hoogovens Groep mod Kommissionen, 172/83 og 226/83, EU:C:1985:355, præmis 19, og af 28.5.2013, Abdulrahim mod Rådet og Kommissionen, C-239/12 P, EU:C:2013:331, præmis 61-83 og den deri nævnte retspraksis).

58 Dernæst hvad angår den materielle undersøgelse af anbringendet bemærkes indledningsvis, at henvisningen til en harmoniseret standard alene er en af de muligheder, som en fabrikant har til rådighed for at godtgøre, at en af hans maskiner opfylder de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i det relevante direktiv. Både direktiv 98/37, i dettes artikel 8 og bilag V og VI dertil, og direktiv 2006/42, i dettes artikel 12 og bilag VII, VIII, IX og X dertil, fastsætter nemlig procedurer for overensstemmelsesvurdering, som ikke nødvendigvis er baseret på de harmoniserede standarder, hvis referencer er blevet offentliggjort.

59 Kommissionen har imidlertid i det foreliggende tilfælde dels alene begrundet sin konklusion om den manglende overholdelse af de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 i konstateringen af, at den omhandlede plæneklipper ikke overholdt den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010, således som det fremgår af den anfægtede afgørelse og af den skrivelse, der er nævnt ovenfor i præmis 18. Dels har sagsøgeren på sin side hverken under proceduren for de lettiske myndigheder eller under proceduren for Kommissionen søgt at godtgøre den omhandlede plæneklippers overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 på nogen anden måde end ved at henvise til den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006. Det skal derfor undersøges, om denne harmoniserede standard, som den omhandlede plæneklipper er i overensstemmelse med, hvilket hverken Kommissionen eller de lettiske myndigheder har benægtet, kan eller ikke kan indebære en formodning om denne plæneklippers overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 efter den 3. september 2012, der er datoen for EF-overensstemmelseserklæringen af den nævnte plæneklipper, indtil den 31. august 2013, der er den sidste dato for produktion af plæneklipperen ifølge sagsøgeren.

60 Som anført i præmis 44 ovenfor er det i henhold til artikel 7 i direktiv 2006/42, nærmere bestemt i henhold til denne bestemmelses stk. 2 og 3, Kommissionens offentliggørelse af referencen for en harmoniseret standard i EU-Tidende, der giver denne en retlig værdi, der gør det muligt for fabrikanter af maskiner eller for disses repræsentanter – i forhold til de maskiner, som de fremstiller i overensstemmelse med denne standard – at drage fordel af en formodning om overensstemmelse med de relevante væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i samme direktiv, og som er omfattet af den nævnte offentliggjorte harmoniserede standard. Det bemærkes forbigående, at mekanismen i det væsentlige var den samme i henhold til direktiv 98/37, med forbehold for gennemførelsen i national ret af den harmoniserede standard, idet dette direktivs artikel 5, stk. 2, første afsnit, fastsatte, at »[n]år en national standard, der gennemfører en harmoniseret standard, hvis reference er blevet offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*, omfatter et eller flere væsentlige sikkerhedskrav, forudsættes den maskine eller sikkerhedskomponent, der er fremstillet i overensstemmelse med denne standard, at

være i overensstemmelse med de pågældende væsentlige krav«. Som anført af generaladvokat Campos Sánchez-Bordona i punkt 54 i forslaget til afgørelse James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:63), der af Kommissionen blev nævnt under retsmødet, er afgørelser vedrørende offentliggørelse af harmoniserede standarder derfor retsakter, hvorom der kan indgives et annullationssøgsmål (jf. i denne retning dom af 27.10.2016, James Elliott Construction, C-613/14, EU:C:2016:821, præmis 38-43). I kendelse af 25. maj 2004, Schmoldt m.fl. mod Kommissionen (T-264/03, EU:T:2004:157, præmis 91-94), præciserede Retten, at der var tale om almengyldige retsakter. Det følger heraf, at ordningen for sådanne offentliggørelser er den, der gælder for EU-institutionernes almengyldige retsakter.

61 Det må konstateres, at artikel 7 i direktiv 2006/42 uden begrænsning omhandler de harmoniserede standarder, hvis referencer har været genstand for offentliggørelse i EU-Tidende, uden at denne bestemmelses rækkevidde og indhold begrænses til de harmoniserede standarder, hvis referencer er blevet offentliggjort i henhold til direktivet. Denne bestemmelse er således til hinder for, at det antages, at den offentliggørelse af referencer for harmoniserede standarder, der er foretaget i henhold til direktiv 98/37, implicit er blevet ophævet samtidig med det sidstnævnte direktiv. Det følger heraf, at de harmoniserede standarder, hvis referencer er blevet offentliggjort i henhold til direktiv 98/37, falder inden for anvendelsesområdet for artikel 7 i direktiv 2006/42, så længe den afgørelse, der giver dem en retlig værdi med hensyn til formodningen om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i det direktiv, der var gældende på tidspunktet for markedsføringen eller leveringen til brug af den pågældende maskine, dvs. offentliggørelsen af disses reference i EU-Tidende, ikke er udtrykkeligt ophævet. Denne fortolkning er sammenhængende med artikel 25, stk. 2, i direktiv 2006/42, hvorefter »[h]envisninger til [direktiv 98/37] betragtes som henvisninger til nærværende direktiv og skal læses i overensstemmelse med sammenligningstabellen i bilag XII«. Disse bestemmelser har generelt til formål at undgå, at retsakter eller juridiske bestemmelser, hvis gennemførelse oprindeligt var knyttet til bestemmelserne i direktiv 98/37, fratages deres betydning alene af den grund, at direktiv 98/37 er blevet ophævet og erstattet af direktiv 2006/42, og at man i givet fald ender i en situation med et retligt tomrum (jf. i denne retning og analogt dom af 16.10.2003, Irland mod Kommissionen, C-339/00, EU:C:2003:545, præmis 35-39). I det foreliggende tilfælde fastsætter tabellen i bilag XII til direktiv 2006/42 en forbindelse mellem artikel 5, stk. 2, første afsnit, i direktiv 98/37 og artikel 7, stk. 2 og 3, i direktiv 2006/42, der i rækkefølge har dannet grundlag for offentliggørelsen af referencerne for de harmoniserede standarder i EU-Tidende.

62 Spørgsmålet i det foreliggende tilfælde er således, om offentliggørelsen af referencen for den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, der oprindelig blev foretaget i henhold til direktiv 98/37 af Kommissionen (første offentliggørelse den 6.11.2007 (EUT 2007, C 254. s. 52), sidste offentliggørelse den 28.3.2009 (EUT 2009, C 74, s. 55)), og som i henhold til artikel 7 i direktiv 2006/42 som tidligere anført var gyldig for perioden frem til dens ophævelse, har været genstand for en udtrykkelig ophævelse før eller under den i den foreliggende sag omtvistede periode, dvs. fra den 3. september 2012 (datoen for EF-overensstemmelseserklæringen af den omhandlede plæneklipper) til den 31. august 2013 (datoen for ophør af fabrikation af den omhandlede plæneklipper ifølge sagsøgeren). Det bemærkes, at det er uomtvistet mellem parterne, at denne offentliggørelse under alle omstændigheder ikke længere var gyldig med henblik på at tillægge de markedsførte eller til brug leverede maskiner en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 fra den 1. september 2013, idet den dato for tilbagetrækning af denne version af den harmoniserede standard, der var fastsat i den efterfølgende version EN 60335-2-77:2010, efter sagsøgerens opfattelse indtraf.

63 Såfremt en almengyldig retsakt ikke er ophævet implicit som følge af dennes uforenelighed med en senere trinhøjere retsforskrift, og såfremt det ikke i forbindelse med dens offentliggørelse er blevet anført, at dens virkning er af begrænset varighed, kan ophævelse af en sådan retsakt alene følge af en ny afgørelse, der træffes af den kompetente myndighed, og som offentliggøres. Det bemærkes i denne henseende, at retssikkerhedsprincippet, der er et generelt princip i EU-retten, kræver, at Unionens lovgivning og retsforskrifter er klare og utvetydige og navnlig, at borgerne skal kunne forudse deres

anvendelse (jf. i denne retning dom af 9.7.1981, Gonrand og Garancini, 169/80, EU:C:1981:171, præmis 17, og af 22.2.1984, Kloppenburg, 70/83, EU:C:1984:71, præmis 11). Nærmere bestemt skal retssikkerhedsprincippet, således som fastslået i dom af 21. oktober 1997, Deutsche Bahn mod Kommissionen (T-229/94, EU:T:1997:155, præmis 113), sikre forudsigelighed i forbindelse med de situationer og retsforhold, der henhører under EU-retten. Det er derfor væsentligt, at institutionerne overholder princippet om, at der ikke må ændres i en retsakt, der er vedtaget af dem, og som påvirker retssubjekternes retlige og faktiske stilling, hvorfor sådanne retsakter kun kan ændres under overholdelse af kompetence- og procedurereglerne.

64 I det foreliggende tilfælde indeholder de på hinanden følgende offentliggørelser i EU-Tidende af referencerne for den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 ikke nogen slutdato for virkningen af hver af disse offentliggørelser, selv om de er foretaget efter vedtagelsen af direktiv 2006/42. Desuden fremgår det ikke af de offentliggørelser af referencerne for de harmoniserede standarder, der er foretaget efterfølgende i henhold til det nye direktiv, eller af noget andet dokument offentliggjort af Kommissionen, at offentliggørelsen af den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 er blevet ophævet, bortset fra anmærkning 1 i kolonnen med overskriften »Formodning om overensstemmelse ved efterlevelse af den erstattede standard ophører den (dato)« i tabellerne i offentliggørelserne, der indeholder referencerne for den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010. Det oplyses i denne anmærkning, at »datoen for ophør af overensstemmelse [sædvanligvis vil] være datoen for tilbagetrækning (»dow«), der er fastsat af den europæiske standardiseringsorganisation«, og at »brugeres opmærksomhed henledes på, at dette i sjældne tilfælde ikke er tilfældet«. Som anført ovenfor i præmis 10 har den europæiske standardiseringsorganisation Cenelec indsat den 1. september 2013 i den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010 som datoen for tilbagetrækning af den erstattede harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, og dermed ophæves offentliggørelsen af sidstnævntes reference fra denne dato. På det grundlag kan den omhandlede plæneklippers overensstemmelse med den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, i modsætning til hvad Kommissionen og den lettiske regering har anført, bibringe en formodning om denne maskines overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 med henblik på markedsføring eller levering til brug indtil den 31. august 2013 inklusive.

65 Det kan endvidere bemærkes, at Kommissionens argumentation er i modstrid med opbygningen af den ordning, der fremgår af de to på hinanden følgende direktiver 98/37 og 2006/42 med henblik på i hele EU's område at indføre en effektiv mekanisme, der sammen med de standardiseringsorganisationer, der har fået mandat fra Kommissionen, gør det muligt for fabrikanterne og deres repræsentanter at overholde de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav for så vidt angår de maskiner, som de markedsfører, inden for en ramme, der yder dem en vis sikkerhed og forenkling af markedsføringen i alle medlemsstaterne, og som giver borgerne en rimelig garanti. Overensstemmelse med en harmoniseret standard, der er vedtaget af disse organisationer, og hvis reference er offentliggjort i EU-Tidende, gør det nemlig muligt inden for rammerne af en klar procedure – uden at denne overensstemmelse udgør fabrikantens eller dennes repræsentants eneste mulighed for at godtgøre overholdelse af de nævnte krav – at drage fordel af en formodning om, at det berørte produkt er i overensstemmelse med de væsentlige krav, der er omfattet af denne harmoniserede standard. Både artikel 5 i direktiv 98/37 og artikel 7 i direktiv 2006/42 indeholder i denne henseende bestemmelser, der giver mekanismen vedrørende overensstemmelse med de offentliggjorte harmoniserede standarder en betydningsfuld plads. Den sidstnævnte artikel styrker den endda ved at adskille muligheden for at henvise til de harmoniserede standarder med henblik på at drage fordel af den ovennævnte formodning fra spørgsmålet, om der foreligger nationale standarder, der gennemfører dem.

66 Kommissionens opfattelse, der indebærer, at alle de harmoniserede standarder, der oprindelig blev vedtaget i henhold til direktiv 98/37, fratages den virkning at tillægge en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42, begrænser i væsentligt omfang antallet af harmoniserede standarder, der kan anvendes i den første tid af sidstnævnte direktivs anvendelse, og er derfor til skade for ordningens effektivitet. I denne henseende indeholder den sidste offentliggørelse i marts 2009 i EU-Tidende af »Titler og referencer for

harmoniserede standarder, som skal offentliggøres i henhold til [direktiv 98/37]«, 57 sider (EUT 2009, C 74, s. 4), mens den første tilsvarende offentliggørelse i henhold til direktiv 2006/42 i september 2009 alene indeholder 26 sider (EUT 2009, C 214, s. 1), og den anden tilsvarende offentliggørelse, der fandt sted den 29. december 2009 lige inden iværksættelsen af foranstaltningerne til gennemførelse af direktiv 2006/42, blot omfatter 37 sider (EUT 2009, C 309, s. 29). Da en side af disse offentliggørelser i gennemsnit indeholder ca. ti harmoniserede standarder, medfører Kommissionens holdning, at fabrikanterne har kunnet anvende ca. 200 færre harmoniserede standarder på tidspunktet for den konkrete iværksættelse af bestemmelserne i direktiv 2006/42 i slutningen af december 2009 end i slutningen af perioden for anvendelse af direktiv 98/37 med henblik på at godtgøre en formodning om deres produkters overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i det nye direktiv, hvilket er i strid med den væsentlige rolle, der er tillagt mekanismen vedrørende overensstemmelse med de harmoniserede standarder i de to på hinanden følgende direktiver. Det bemærkes, at det først er med offentliggørelsen i april 2011 (EUT 2011, C 110, s. 1), at der på ny findes en tilsvarende mængde harmoniserede standarder, hvis referencer er blevet offentliggjort for begge direktiver.

67 Bruddet med strukturen i de to på hinanden følgende direktiver 98/37 og 2006/42 illustreres fuldt ud ved rækkefølgen af de tre perioder, som Kommissionen har identificeret, således som nævnt ovenfor i præmis 54, der medfører, at en type maskine, der i flere år har været genstand for en offentliggjort harmoniseret standard, befinder sig »uden harmoniseret standard« i en ikke ubetydelig periode (ca. 15 måneder for »netdrevne græsslåmaskiner betjent af gående personer«), inden den igen omfattes af en ny offentliggjort harmoniseret standard. Ganske vist skaber Kommissionens fortolkning ikke et juridisk tomrum, idet fabrikanterne og deres repræsentanter kan anvende andre midler end anvendelsen af de harmoniserede standarder, hvis referencer er blevet offentliggjort, for at godtgøre overholdelsen af de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i det relevante direktiv for de maskiner, de ønsker at markedsføre. Det bemærkes imidlertid, at disse andre anbringender er mindre nemme. Følgelig bidrager Kommissionens holdning ikke til at lette varernes frie bevægelighed på det indre marked, i hvert fald ikke i en vis periode, samtidig med at der sikres et højt niveau af sikkerheds- og sundhedsbeskyttelse af brugerne, således som retsgrundlaget for direktiv 2006/42, dvs. artikel 114 TEUF, kræver det.

68 Det er korrekt, hvad Kommissionen påpegede under retsmødet, at de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 på flere områder er mere vidtgående end dem i direktiv 98/37, men det påhviler derfor i givet fald Kommissionen for så vidt angår visse typer af maskiner og andet udstyr, der er omfattet af det nye direktiv, at fremme en hurtig vedtagelse af en ny harmoniseret standard, der gør det muligt at opfylde disse nye krav, og om nødvendigt i særlige tilfælde at oplyse, at en harmoniseret standard, der er offentliggjort i henhold til direktiv 98/37, ikke kan danne grundlag for en formodning om overensstemmelse med disse nye krav. Artikel 10 i direktiv 2006/42 fastsætter i øvrigt en »[i]ndsigelsesprocedure vedrørende harmoniserede standarder«, som Kommissionen eller en medlemsstat kan indlede, og som bl.a. kan medføre, at en harmoniseret standard opretholdes med begrænsninger, eller at henvisningerne til den pågældende harmoniserede standard i EU-Tidende tilbagetrækkes. Kommissionen skulle imidlertid i disse tilfælde i kolonnen med overskriften »Formodning om overensstemmelse ved efterlevelse af den erstattede standard ophører den (dato)« i den offentliggjorte tabel over titler og referencer for harmoniserede standarder i henhold til direktiv 2006/42 have oplyst en anden dato end datoen for tilbagetrækning, såfremt den omhandlede harmoniserede standard faktisk blev erstattet, eller i EU-Tidende på passende vis oplyse om ophævelsen af offentliggørelsen af referencerne for den omhandlede harmoniserede standard i tilfælde, hvor denne standard endnu ikke var blevet erstattet. Som anført ovenfor i præmis 64 indikeres det modsætningsvis ved den manglende særlige oplysning i den offentliggjorte tabel over titler og referencer for harmoniserede standarder i henhold til direktiv 2006/42, eller i anden form, i overensstemmelse med anmærkning 1 til kolonnen med overskriften »Formodning om overensstemmelse ved efterlevelse af den erstattede standard ophører den (dato)«, at denne dato svarer til den dato for tilbagetrækning, der er fastsat af standardiseringsorganisationen. Det bemærkes desuden, at udviklingerne af »maskindirektivet«, hvoraf den første version var Rådets direktiv 89/392/EØF af 14. juni 1989 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om maskiner

(EFT 1989, L 183, s. 9), herunder når de har givet anledning til ophævelse af de tidligere versioner eller af væsentlige tillæg, ikke har ført til en generel ophævelse af offentliggørelserne af de harmoniserede standarder, der blev udarbejdet under de tidligere versioner (jf. f.eks. EFT 2000, C 252, s. 5).

69 Endelig bemærkes det, at overensstemmelse med en harmoniseret standard, hvis reference er blevet offentliggjort i henhold til direktiv 98/37 i perioden for anvendelse af direktiv 2006/42 og inden datoen for ophøret af den formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav, som den indebærer, netop alene udgør grundlaget for en formodning om overensstemmelse med disse krav. Såfremt en medlemsstat og derefter Kommissionen i den forbindelse har antaget, at en maskine, der er i overensstemmelse med en sådan harmoniseret standard, imidlertid ikke opfylder de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42, vil de ikke være forhindret i at iværksætte sikkerhedsklausulen i det nævnte direktivs artikel 11, idet det dog påhviler dem at godtgøre, at de væsentlige krav ikke er opfyldt.

70 Det følger af det ovenstående, at sagsøgeren med rette i det væsentlige gjorde gældende, at den omhandlede plæneklipper var omfattet af en formodning om overensstemmelse med de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 efter den 3. september 2012, der er datoen for dens EF-overensstemmelseserklæring, indtil den 31. august 2013, der ifølge sagsøgerens oplysninger var sidste dato for produktion af plæneklipperen. Den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006, som den omhandlede plæneklipper ubestridt var i overensstemmelse med, kunne nemlig mellem disse datoer være et gyldigt grundlag for en formodning om overensstemmelse med det nævnte direktivs væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav med henblik på markedsføring eller levering til brug, for så vidt som denne standard, selv om dens reference var blevet offentliggjort i henhold til direktiv 98/37, fortsat var gyldig i henhold til direktiv 2006/42, idet Kommissionen ikke havde offentliggjort andet i EU-Tidende, indtil den dato for tilbagetrækning, som standardiseringsorganisationen havde fastsat i forbindelse med vedtagelsen af den efterfølgende harmoniserede standard, dvs. den 1. september 2013.

71 Kommissionen begik derfor en retlig fejl, da den i denne henseende afviste sagsøgerens holdning. Da den anfægtede afgørelse, som anført ovenfor i præmis 59, ikke i øvrigt er baseret på en konkret godtgørelse af, at de væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav i direktiv 2006/42 er blevet tilsidesat, men alene på den omhandlede plæneklippers manglende overensstemmelse med den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2010, selv om dens overensstemmelse med den harmoniserede standard EN 60335-2-77:2006 fortsat dannede grundlag for en formodning om overensstemmelse med de nævnte krav i den berørte periode, må der gives medhold i sagsøgerens andet anbringende, og den anfægtede afgørelse må annulleres.

## Sagens omkostninger

72 I henhold til procesreglementets artikel 134, stk. 1, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med sagsøgerens påstand, herunder omkostningerne i forbindelse med sagen om foreløbige forholdsregler.

73 I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, bærer medlemsstater, der er indtrådt i en sag, deres egne omkostninger. Republikken Letland bærer derfor sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Anden Afdeling)

1) **Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2015/902 af 10. juni 2015 om en foranstaltning truffet af Letland i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/42/EF for at forbyde markedsføringen af en plæneklipper fremstillet af GGP Italy SpA annulleres.**

2) **I øvrigt frifindes Europa-Kommissionen.**

3) **Kommissionen bærer sine egne omkostninger og betaler de omkostninger, som Global Garden Products Italy SpA (GGP Italy) har afholdt i forbindelse med det foreliggende søgsmål og anmodningen om foreløbige forholdsregler.**

4) **Republikken Letland bærer sine egne omkostninger.**

Gervasoni Madise Csehi

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. januar 2017.

Underskrifter